

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ROČNÍK VI.

ČÍSLO 6.

Štábní kapitán gen. štábu FRANTIŠEK VEJMEJKA:

Zajištění hranic a kryt.*)

(Studie.)

I.

Mezi důležité otázky, které musí býti řešeny celým státem, náleží zajištění hranic. Jeho provedení bylo vždy obtížno a bude ještě obtížnější v budoucnosti, kdy k provádění ochrany pozemní přistoupí ochrana ve vzduchu.

Hranice naší republiky, s jejichž změnou v náš prospěch nelze již počítati, donutí vrchního armádního velitele, aby v případě války s kterýmkoliv sousedním státem nebo státy ponechal určitou část armády na zajištění hranic, a to: buď na hranicích státu, s nímž válku vedeme, na tak dlouhou dobu, pokud se neshromáždí armáda, nutná k provedení nástupu, nebo na hranicích některého z podezřelých států.

Zajištění hranic má životní důležitost zejména pro stát, který si přeje míru tak, jak jest tomu i u nás. Je nutno uvážit, že mobilisace pacifistického státu bude skoro určitě prováděna a hotova později, než ve státě agresivním, který se třeba odhodlá k válce i bez vypovězení války. Dále prostředky, dané k dispozici k provedení nutných manévrů, budou ve státě útočném vždy intensivnější a dokonalejší, poněvadž příprava a nutné úvěry jsou vedeny v útočném smyslu. Tím vším roste nebezpečí náhlého nepřátelského útoku, velmi dobře vedeného na citlivá místa.

Je-li opoždění malé, provede jeho vyrovnání nebo zmenšení jeho nevýhod, ostraha a kryt hranic. Tento orgán obranný, který používá všech výhod, jichž mu poskytne terén, aby zesílil svou odolnost, organizuje obranu, čímž získá čas, kterého je třeba, aby se mohlo jádro sil soustřediti podle předem předvídaných plánů. Podaří-li se mu provedení této obrany, aniž utrpí citelné ztráty, tu vyrovná ony výhody, které měl protivník při vypuknutí konfliktu.

Vidíme tedy, jak nesmírně důležitá jest úloha zajištění hranic při vypuknutí války, a jak mnoho záleží na tom, aby byla provedena bez citelnějších ztrát.

*

Kryt se svou speciální úlohou bojovou se vyskytuje téměř za každých okolností a ve všech fásích boje, ať ve válce pohybné, nebo

*) Zajištění hranic dělím na ostrahu, čili první sled (období) a na kryt hranic (druhé období — všechny ostatní části, které se účastní zajištění hranic). Ostatní případy zajištění určitých operací nazývám krytem.

Hlavní prameny: Général Cordonnier—Une brigade au feu. Paris 1932 (Charles-Lavauzelle).

— Général Tabouis — Etude sur la couverture: Revue d'Infanterie 1922 (říjen, listopad, prosinec).

— Přednášky válečné školy a to hlavně přednáška nadepsaná „Kryt“ pplk. g. št. Dama a mjr. g. št. Kotíka.

ve válce na frontě ustálené. Obyčejně netrvá dlouho, někdy jen 2—3 dny, ale přece leckteré vojskové těleso, případně i setnina, nacházející se na krytu, musilo vésti odlišný způsob boje, speciální pro kryt, aby mohlo plně dostáti svému úkolu.

Kdy se tedy může vojskové těleso nacházeti na zajištění hranic na krytu? Případy jsou velmi různé, na příklad:*)

Zajištění hranic v mobilisaci, kterýžto úkol jest jeden z nejobtížnějších a velice důležitých:

Kryt prováděný na úseku bojové fronty, kde se vrchní armádní velitel rozhodl pro dočasnou obranu, nebo kde není možno provést vážný útok pro přírodní překážky. (Vysoké a neschůdné hory, ohromné komplexy lesů, bažiny a konečně nesnadno přechodná řeka.)

Kryt nového soustředění armády, která se shromažďuje na místě, kde se dosud operace nevedou.

Kryt provedený v případě, kdy nepřítel prolomí v frontu, úspěšně postupuje a kdy jej lze zastavit jen protiofensivou, vedenou značnými silami. Příprava protiofensivy vyžaduje určitého času, neboť skoro nikdy nejsou nutné síly na místě, a nutno je předem dopravit, shromáždit a více méně organisovati. Přes to však jest třeba, aby někdo nepřítele zdržoval a zpomaloval jeho postup a tím kryl nové seskupení sil. To provedou obyčejně ty části, které nepřítel vrhl zpět, zesílené jen nejnnutnějšími jednotkami, kterých je nezbytně třeba k udržení bojeschopnosti poražených oddílů na nutné výši tak, aby se předešlo jejich úplnému zničení. V případě, že poražené části jsou úplně demoralisovány, provede se potřebný kryt z těles svěžích.**)

Další jen eventuální případ krytu, který by mohl nastati tenkrát, kdyby byla porušena neutralita některého sousedního státu silným útočником. Jest snadné porušiti neutralitu země, která nemá buď prostředků nebo dobré vůle se hájiti, neboť, podle slov Bismarckových, pronesených v říšské radě 2. května 1871, „má neutralita země cenu jen tehdy, když obyvatelé jsou odhodláni ji hájiti případně i zbraní“. Seskupení těles, která mají provést kryt, může býti předvídáno a provedeno na komunikacích, vedoucích na ohrožená místa hranic. Provedení převozu a shromáždění vykoná se, bude-li třeba, velmi rychle. Určené jednotky mohou potom překročiti hranice a spěchati nepříteli vstříc. Tím získají území, kterého brání a poskytnou nutného času k soustředění vlastní armády.

Případ mohl by nastati tenkrát, kdyby byla porušena neutralita našeho jižního souseda na jeho východní hranici, a nepřítel volil útok na komunikace a důležité uzly v jižní Moravě, případně v západním Slovensku. Nebo podobné porušení, ovšem s menším strategickým cílem, na jeho západní hranici.

Jsem přesvědčen, že by bylo možno najíti ještě jiné případy

*) Uvádím různé druhy krytu proto, že není hlavním, na kterém místě, v jakém období a za jakým účelem se kryt provádí, nýbrž nejdůležitějším je to, že způsob boje bude obdobný s bojem pro zajištění hranic.

**) Podobný případ boje jest vylíčen v „Revue d'Infanterie“ z června 1923, č. 369. Když Němci prolomili francouzskou frontu u Chemin des Dames v květnu r. 1918 a zastavení jejich mohlo býti provedeno jen protiofensivou, byl 152. pěší francouzský pluk určen brániti určitý úsek, za kterýmž se provádělo nutné soustředění vojsk. Pluk po několik dní bojoval jen svými dvěma prapory, zesílenými nepatrnými zbytky poražených, na frontě 7 km.

krytu, ale k mě studii není jich více třeba. Nechci se v tomto článku nikterak zabývatí strategií zajištění hranic a krytu, nýbrž jen jejich odlišným způsobem boje, taktikou, kterou musí bojovatí a manévrovatí, aby mohly plně dostátí požadavkům na ně kladeným. Není také mým úmyslem podatí nějakých pevných pravidel, neboť vše záleží na úloze, na terénu, činnosti nepřítelově, vlastních silách a atmosférických poměrech.

II.

Dříve nežli přistoupím k vlastní studii, pokusím se načrtnoutí historii zajištění hranic z poslední války, neboť studium historické jest jednou z podmínek při řešení této otázky.

Na francouzském území proti pruským hranicím u Met a Thionvillu na začátku světové války bylo provedeno zajištění hranic 87. pěší francouzskou brigádou*), která se skládala z jednoho pluku pěchoty a dvou mysliveckých praporů. Bojový početní stav po mobilisaci byl asi 4800 mužů.

Když přišla brigáda do úseku krytu, byl z ní utvořen kryt stabilní a ostraha pohybná a její sestava dne 1. srpna byla (Viz přílohu č. 1., mapa):

M. V. brigády bylo v Damvillersu, a k dispozici veliteli zůstala jen malá část vojska, neboť brigáda byla roztrhána, když každé velitelství si vzalo svůj díl (velitel II. arm. sboru, velitel 4. pěší divise; k tomu přistupovalo ještě stavění stráží k mostům). Tak ze 24 rot zůstalo veliteli brigády jen 6. Šířka obsazeného úseku od Ornes až Bois de Dombbras byla asi 15 km. Na jihu se opíralo pásmo o opevněný kraj verdunský, na severu byla jiná brigáda. Počet mužstva k dispozici byl asi 1500 mužů, dělostřelectva nebylo. Obsazená linie se táhla farmou Warrières, le H. Fourneau, le Bois des Clairs Chênes, le Bois de Dombbras. Důležité opěrné body: Ornes, Azannes, la Côte de Romagne, le Château des Mureaux. Umístění linie voleno v defilé rybníků, čímž usnadněna úprava terénu a uspořeno na počtu nutném pro první linii.

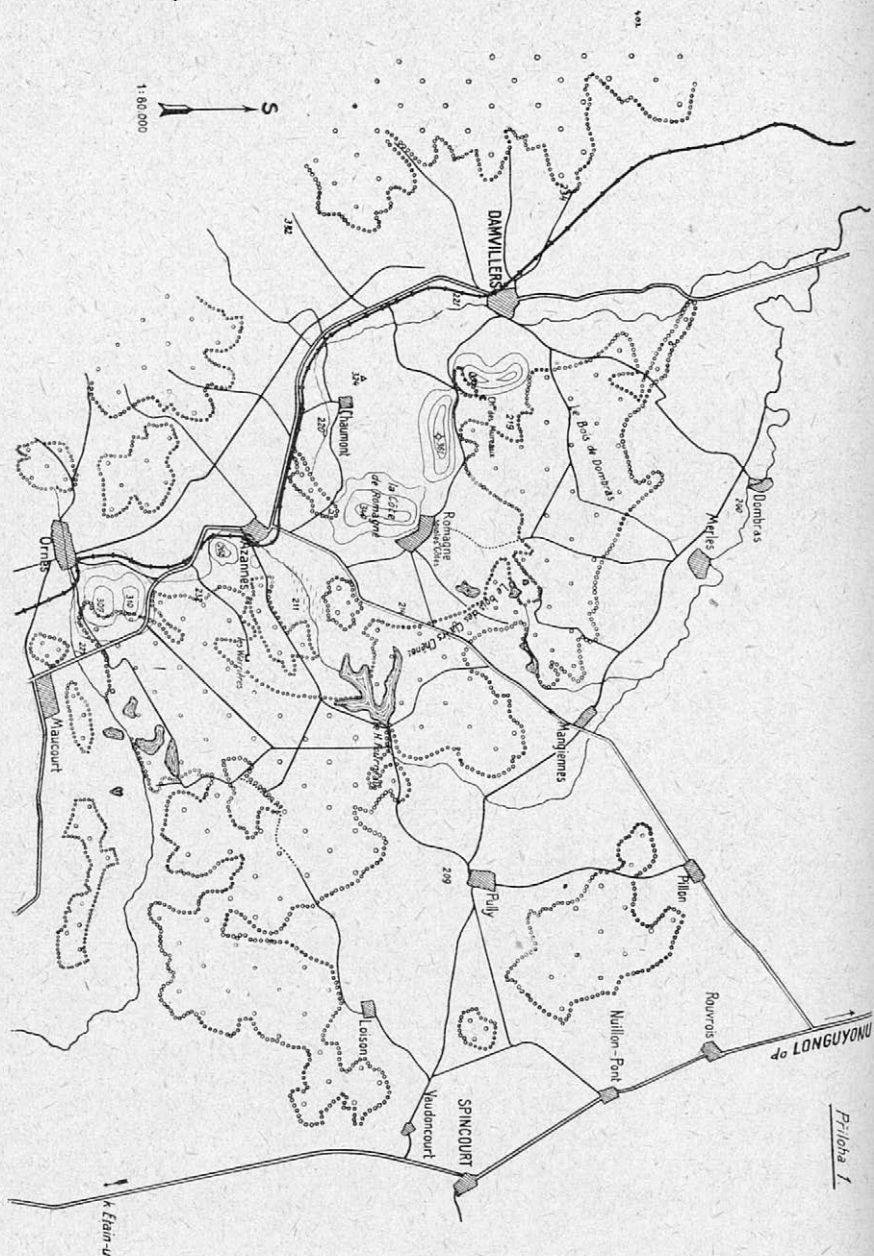
V předu této obrany stabilní byly části obrany pohybné v síle zmíněných dvou mysliveckých praporů, jejichž jádra byla asi u Spincourtu a Longuyonu. Oba prapory byly podřízeny přímo vel. div. Kromě toho byl jeden myslivecký prapor u Etainu. Prapory byly sestaveny na frontě asi 40 km; z té příčiny by byly v terénu úplně ztraceny, nebýti 4. jezdecké divise, která měla také dělostřelectvo.

Tato jezdecká divise, společně s malými oddíly myslivců tvořila odřad převědky. Zároveň však, poněvadž prapory myslivců nemohly bránití každé vesnice a pro boj musely býti alespoň poněkud soustředěny, jezdecká divise je navzájem spojovala, bránila jim boky a střežila komunikace.

V prvých dnech jezdcí a myslivci byli v těžkém postavení, neboť neměli přístupu na hranice (podle nařízení franc. vlády, musili býti 10 km od hranic), ač pohraniční obyvatelstvo netrpělivě očekávalo jejich příchodu, doufajíc, že mu poskytnou útěchy a obrany. Nejvíce proti tomu reptali záložníci z pohraničního pásma povolání pod prapory, kteří, ačkoliv byli ve zbrani, nemohli svých domovů brá-

*) Citováno z knihy „Une brigade au feu“ gen. Cordonniera.

niti. Morální síle toto nařízení jistě neprospělo. Záložníci myslivci se tázali, zmizel-li myslivecký duch z praporů, a proč nemohou dáti Němcům na pamětnou.

Fronta stabilní obrany byla pro slabé síly brigády značně široká, rota měla 2—3 km. Proto se ihned počalo s úpravou terénu. Potřebné nářadí našly roty u místních starostů, a v poledne 1. srpna bylo všeobecně s prací započato. Umístění linií bylo provedeno co

možná s velkým výstřelem. Linie volena mezi rybníky, bahnitými lesy, atd., zkrátka všude tam, kde není potřeba množství, ale jakosti. Ježto nebylo ostnatého drátu, stavěny záseky na místech, kde předvídána možnost útoku. Počítáno s tím, že za 4 dny bude vybudování posice hotovo. Ale přes to, poněvadž nebylo dělostřelectva, byla předvídána možnost ústupu v případě silného nepřátelského útoku. Veškeré práce prováděny s největší úporností. Ihned při zahájení opevňovacích prací shledalo se, že se důstojníci velmi málo zabývali projekcí a stavbou obranných linií a ve většině případů hráli úlohu dozorců a práci neřídili. Polní opevnění bylo specialitou ženie, a nikdo druhý se v ní skoro nevyznal. V poli potom ženie nemohla řídit všechny práce, a tím opevňovací práce byly zpomaleny a trpěly na provedení.

Armáda byla příliš cvičena v ofenzivě, což při přechodu k obraně mělo své špatné následky. Jest sice pravda, že pozitivní výsledky dá jen útok, ale i obrana musí přinést své výsledky, aby umožnila později přejít k útoku.

Velitel brigády každodenně udržoval osobní styk se svými podřízenými a přehlížel vykonané práce. Mimo to musil navázat osobní styk s velitelem sousedních úseků. K tomu ovšem jeho osobní kuň nemohl dostačít, a za krátko byl unaven právě tak, jako jeho jezdec. Velitel byl nucen vypůjčít si civilní automobil.

Potom následovaly různé případy špionáže, které se objevovaly na všech místech. Počínajíc podezřelými osobami, hodinářem, který měl přijímací radiovou stanicí proto, aby mohl udávat přesný pařížský čas, projezdy podezřelých motocyklistů a automobilů a končíc markýzou, která měla ústní povolení velitele armádního sboru pro vyhlédnutí objektu k zřízení pomocné polní nemocnice.

4. srpna z velmi vážných důvodů jezdecká divise opustila myslivecké prapory i pěší brigádu a odtáhla na sever. Právě v ten den se začaly objevovat při hranicích nepřátelské eskadrony postupující v čele svých armádních sborů. Nyní v předvečer bitvy, kdy myslivecké prapory nejvíce potřebovaly podpory, neměly ani jezdeckta, ani dělostřelectva této jezdecké divise a zůstaly osamoceny proti nepříteli, který byl mnohem silnější a měl všechny tři zbraně. Je jisto, že podobná přeměna měla tak neblahý vliv, že zasáhla bojovou schopnost praporů ostrahy hranic.

Dne 5. srpna večer první transporty IV. arm. sboru počaly se vykládati v údolí Meusy, tedy za brigádou v krytu. Vykládání těchto prvků mělo být kryto 14. plukem husarů. Poněvadž velitelství IV. arm. sboru nemělo ani zdání o tom, že před ním jsou části armády na krytu, poslalo jezdecký pluk krýtí další vykládání do rayonu M. V. 87. brigády. Když 6. srpna vstoupili oba velitelé v osobní styk, žádal velitel brig., aby jezdecký pluk uvedl v souvislost oba myslivecké prapory a vyslal hlídky až na hranice. Toho ovšem velitel pluku nemohl sám podniknouti a žádal schválení vel. arm. sboru. Rozhodnutí a doručení rozkazu trvalo 24 hodin; mezitím ovšem jezdecký pluk zůstal na svém původním místě. Poněvadž situace byla klidná, nemělo zdržení žádného značného vlivu. Co by však bylo v případě činnosti nepřítelovy, a kdo potom měl rozhodovati? Stejně nevyjasněný poměr velitelský byl mezi jezdeckou divisí a mysliveckými prapory, které byly podřízeny svým pěším divisím.

Myslivecký prapor umístěný v okolí Spincourtu, příliš věrný svým tradicím, svedl 8. srpna s nepřátelskou přesilou bitvu. Podlehl dělům a obchvatu (jezdeckta) a mnoho z něho nezůstalo, poněvadž

se včas neuchýlil k stabilnímu krytu a bojoval sám, pouze zbraněmi praporu. Chyběla mu jezdecká divise se svými děly. Náhodou však bojoval v terénu krytém, lesnatém, proto zachránil rychlým ústupem to, co se dalo. Zdá se, že po odchodu jezdecké divise, bylo by bývalo lépe stáhnouti myslivecké prapory až k stabilnímu krytu.

9. srpna končila se úloha krytu. Do té doby však také brigáda vybudovala svá opevnění a postavila již některé roty do zálohy, snižujíc tak postupně počet v první linii podle toho, jak pokračovalo vybudování opevnění. Fronta přidělená se zúžila, a myslivecké prapory přešly do druhé linie, aby popravily svůj morální a materiální stav.

Ostraha hranic provedená 1. praporem francouzských pěš. myslivců v Senones r. 1914*). (Viz příloha č. 2).

Velitel praporu dostal 31. července v 18 hod. telegram „Odejděte na kryt“, a ve 20.30 hod. prapor opustil ubytování, aby se již ne-navrátil.

Jak byl připravován odchod praporu, aby se mohli hned uskutečnit?

Sobota 25. Vel. praporu obdržel rozkaz určený velitelům vojenských těles, aby udržovali své části pohromadě.

Neděle 26. — nic.

Pondělí 27. — Povolání důstojníků z dovolené a organisování velení.

Úterý 28. — Povolání všech vojáků — dovolenců (bylo jich dosti).

Středa 29. — Den klidný. Večer ve 20 hodin přišel rozkaz koupiti koně — chybělo jich 38. Koupě byla provedena snadno již v ranních hodinách druhého dne.

Můžeme pozorovati, že důležité rozkazy přicházejí obyčejně večer, poněvadž jsou výsledkem přes den obdržených zpráv a provedených porad.

Čtvrtek 30. — Zkoušel se výstroj na koně a dával se do pořádku trén. — Možno pozorovati již malou horečku — rozčilení.

Velitel již předem myslel na rozkazy, které měl vydati. Obálky, které obsahovaly instrukce velitele, byly zapečetěny a zavřeny v nedobytné pokladně. Otevřel je, ale měl zakázáno vydati je písemně.

V noci z 30. na 31. obdržel telefonickou zprávu z Moussey: „Německá hlídka přešla hranici směrem u Prayé.“ Byl ihned odeslán automobil s důstojníky a vojíny do Prayé a Hanzu. Výsledek žádný.

Pátek 31. — Připravuje se odchod, který je předvídan. Jest pohotovost. Důstojníci smějí se vzdáliti jen se svolením velitele, a to střídavě.

V 17.30 hod. přišel telegram: „V několika hodinách obdržíte telegram k odchodu na kryt.“ Tu byly uspišeny přípravy, a v 18 hod. přišel hlášený telegram.

Velitel vyrozuměl každého, koho měl, a to: starosty, lesníky, finančníky, četníky. Dal vylepiti svolávací vyhlášky pro záložníky. Otevřel červenou obálku (mob.) a vydal rozkaz č. 1.

*) Citováno z „Etude sur la couverture“ generála franc. armády Tabouise. Vyšlo v „Revue d'Infanterie“ 1922 (prosinec).

Rozkaz č. 1. (byl dosti jednoduchý).

Zprávy. Viz již známé a obdržené zprávy (hlášení).

Úloha. Všeobecná úloha jest krýti hranice od Col du Prayé až Broques (včetně), asi 15 km.

Situace: zde určuje M. V. brigády, sousedních praporů, umístění zálohy (viz náčrt); věděl, že obdrží též jednu četvu jízdy.

Sestava, která mu byla určena: rota v Pérurupt, dvě roty v Petite Raon, tři roty v Ménilu.

Proč byla určena sestava a proč právě taková?

Nutno počítati vždy s jistotou. Nesmí se spoléhati na spojení náhodné; všichni se musí držeti. V tak velkém úseku jako je tento, může velitel přijmouti stanovenou sestavu právě tak, jako kteroukoliv jinou, ale právě tato jiná přijatá sestava může býti nevhodná jeho sousedům. Stejně mohly by učiniti sousední části. Samovolnými sestavami trpělo by potom spojení, nebo by ho vůbec nebylo, Proto jest nutno, aby je vyšší velitel přesně určil.

Proč takovou sestavu?

Na západ, sever a sev. východ jest zalesněný masiv křovinatý, stoupající a přerývaný. Na východ, jihovýchod a jih je terén otevřený. Zvlnění terénu jest značné, terén je z části odkrytý, z části zalesněný, údolí hluboká, stoupání silnic značné. Vodní toky jsou úzké, břehy močálovitě.

Dvě cesty: prvá od Col du Prayé, od Schirmecku do Senones, jde až do Moussey soutěskou.

Druhá cesta z Hanzu a Saint Blaise do Senones, z části otevřená, jest jako hlavní cesta výborná. Mezi Prayé a Hanzem jsou špatné lesní cesty. Mezi Hanzem a Col de Saales jest pásmo snadno přechodné s množstvím lesních cest.

Co z toho vyvoditi? — Co podniknouti?

Nutno zpomaliti postup nepřítele ve směru na Meurthe. V tomto úseku dvě silnice z Prayé a z Hanzu, směřují na Meurthe přes Senones neb La Fontenelle, nebo jdou na St. Dié. Zde nemůžeme hájiti všech přechodů, proto musíme býti poněkud vzadu, abychom měli dosti času k manévrování a přehled. Avšak nutno míti i předvoj ve směru na Chatas.

Úměrné síly pro předvoje;

Směr Moussey — Belval: dvě hlavní cesty; nutnost míti spojení s Daltrois; terén dosti přerývaný, hlavní směr přechodu. Tedy dvě roty s několika jezdcí musí býti dosti silné, aby se držely tak dlouho, až zasáhne záloha.

Směrem Chatas: strana méně nebezpečná; horský masiv Saint Louis, který se táhne poněkud k západu, jest v boku. 3. prap. pěš. myslivců jest v Las. Jedné roty s hlídkou jezdeckou jest dosti. Kam umístiti tuto rotu? V Chatasu by byla dobře, ovšem jest v údolí. Lépe bude na vých. svahu Hortomontu, odkud jest úplný výhled na masiv St. Louis a kopec Puid, a poněvadž i spojení jest snadné, bude tedy v Péruruptu.

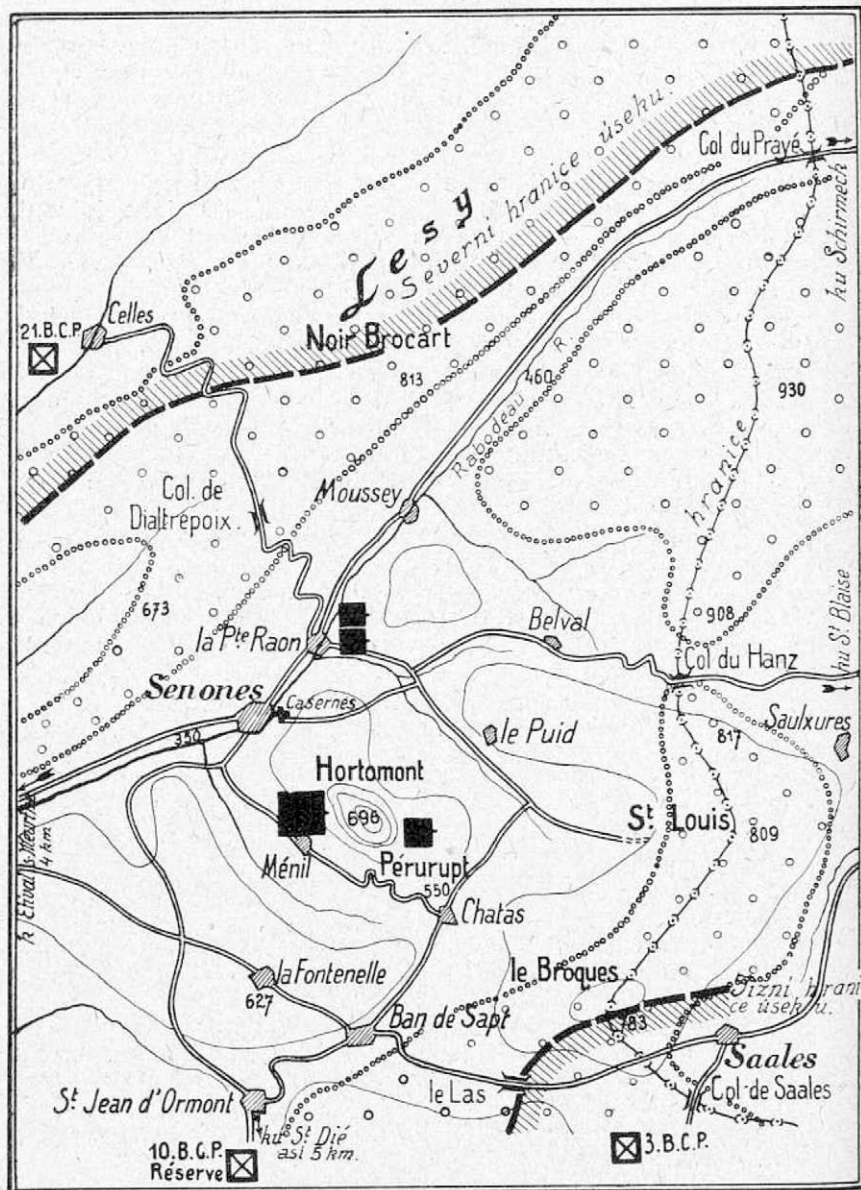
Jest nutné zesílení?

U Raonu není třeba, dvě roty jsou dosti silné. U Chatasu ano, v okolí Ménilu.

Kam umístiti zálohu? V Senones? Ne, není možno zůstatí v kasárnách v Senones, poněvadž jest odtud příliš daleko do Broques. Může se státi, když nepřítel zatlačí předvoj u Chatasu, že bude

prapor vzat, přes Chatas a Ménil zezadu (v Senones, anebo nebude mít časů krýti cestu La Fontenelle.

Příloha 2.

Měřitko = 1:125.000

0 1 2 3 4 5 Km.

⊗ B.C.P. = prapor pěších myslivců.

Kresleno podle mapy čís. 6, práce generála Tabouise: „Etude sur la couverture”.

Vel. 1. prap. pěš. mysl., ač neměl hájiti cesty na Etival přes La Fontenelle (byla chráněna prvky 10. prap. pěš. mysl. směrem na Ban-de-Sapt), přece se o tento směr zajímal proto, poněvadž nepřítel, který by pronikl přes Col du Las a zatlačil a zaměstnával 10. pěš. prap. mysl., mohl by stihnouti k Etivalu dříve, než-li 1. prap. pěš. myslivců.

Proto umístil svou zálohu v Ménilu. Tím vyhověl všem požadkům: vyplnil vůli červené obálky (rozkaz krytu) a — uspokojil i vlastní hrdost. Neboť když sám studoval tuto otázku obrany, rozhodl se skoro stejně až na odchylku, že v Petite Raonu umístil jednu rotu, zesílenou rotou Senones, která zde střežila kasárny a současně kryla přemístění zbytku praporu.

3. prap. pěš. mysl. byl na pravo (jih) v La Fave, spojení přes Las. 2. prap. pěš. mysl. byl na levo (severu) M. V. v Celles. 10. prap. pěš. mysl. byl v záloze brigády jižně Saint Jean d' Ormont. Generál brigády byl v St. Dié.

Tedy v pátek 31. v 20.30 hod. defiloval prapor před velitelem u východu ze svého ubytování skoro úplný: 6 rot po 240 puškách, 1 četa kulometů, 28 důstojníků, 1651 vojáků, 80 koní, 26 vozů. Je zajímavé porovnatí číslíce s dnešním stavem.

1., 2. a 3. rota s velitelstvím byly umístěny v Ménilu jako záloha. Nikdo se tomu nedivil, neboť téhož roku byla provedena řada cvičení a manévrů, čímž byly roty částečně seznámeny se sestavou.

Divil se však starosta v Ménilu, když prapor v 21.30 hod. přitáhl do obce a usídlil se ve škole. Bojový trén v Ménilu, zásobovací v Etivalu.

Sobota 1. srpna — v noci se spalo na půl oka. Den prošel klidně. Provádí se pohodlné usídlení na místech ostrahy. Odpoledne přišlo vyhlášení mobilisace; první den 2. srpna. Hledme, jak hladce byl proveden přechod z míru do války!

Neděle 2. srpna. — Všude vyhlášky. Shánění skotu, koupě koní. Do večera každý muž vyplnil svoji úlohu.

Došel Joffrův rozkaz „stáhnouti všechna vojska na 10 km od hranic.“ (Na důkaz neútočnosti Francie.)

Předvídaná sestava byla změněna. Kasárny praporu nebyly přesně 10 km od hranic, a prapor po četách odešel zpět do Senones. Ostražnou službu zřídil okolo ubytování: ve dne byla pozorovací hlídka na kótě 673, odkud byl přehled po celém úseku. V noci byly střeženy jen hlavní cesty. Lesníci a finančníci měli včas velitele o všem zpravovati. Zabrániti přechodu bylo nesnadné, ale nebylo dosud skutečně války.

Pondělí 3. Poněvadž 3. prapor pěš. mysl. se stáhl příliš zpět, byla obava, aby Němci nepronikli snadno mezerou Broques, která nebyla obsazena. Proto obdržel 1. prap. pěš. mysl. rozkaz přemístiti se do La Fontenelle, kde ovládal tři směry: Senones, Chatas, Le Las.

Prapor provedl přemístění zajištěným pochodem. Večer přišel rozkaz vrátiti se na místa určená plánem.*)

Úterý 4. Prohlídka úseku. — Den vyhlášení války.

Středa 5. V noci obdržel velitel telefonickou zprávu od starosty z Belvalu: „Sestupují s Col Hanz, je jich asi 50, slyšel jsem hluk

*) Uvádím přesně všechny pohyby praporu, abych naznačil, že ostraha hranic musí předvídati všechny případy, je prostudovati, podle toho vypracovati sestavu a teprve vydávati rozkazy. Chyby prýští většinou z válečné ne zkušenosti.

vozu.“ Velitel telefonoval to do Raonu a Senones. Noc prošla klidně. Zpráva starostova byla asi výplodem fantasmie.

Ve dne byl raněn velitel jezdecké čety u Hanzu. Přestřelka celníků, lesníků a francouzského jezdecktva s Němci. Zabit jeden německý dragoun. — U Francouzů jeden celník.

Nejfantastičtější zprávy se rozšiřují. Obyvatelstvo je zděšeno, neboť po odchodu mužů podléhají starci, ženy a děti velmi snadno panice. Starostové stále telefonují o vyzvědačích, každý žádá rotu, každý vidí příchod vojska. Různé výzvy, adresované celníkům, aby se vzmužili a zůstali na svých místech.

Výstup se ženou zabitého celníka, která spílala vojákům, že se schovávají za záda otců rodin atd.

Nečinnost v ubytování není dobrá pro vojsko. Počáteční halucinace pokračuje. Dnes se tomu usmíváme, když každý má za sebou velké bitvy, ale bylo tomu tak, poněvadž byly tu jen vzpomínky na válku 1870—71.

V 21 hod. výstřel, poplach, vše běží k barikádám, jeden z nejlepších kapitánů vytahuje revolver z pouzdra — byl to výstřel hlídky stráže u východu z vesnice; vypálila po svém sousedu. Na štěstí chyběla.

Č t v r t e k 6. Den dosti klidný, kromě hlídky na Belval. Jeden občan přišel a hlásil, že Němci přijdou. Hlídka ničeho nezjistila, kromě přestřelky s německou jízdou u Hanzu. Optická pojítka, jakož i ostatní pojítka dobře pracují. Nebylo jich mnoho, ale tentokráte to znamenalo hodně.

P á t e k 7. Ticho, pouze zprávy o vpádu Němců do Belgie a rozhodování se Anglie. Hodiny dlouhého očekávání.

S o b o t a 8. Zprávy, že divise (43.) bude útočiti na Sainte Marie, rozkaz zůstati na místě. Tato myšlenka není nikterak utěšující. Nového nic.

N e d ě l e 9. Předem dnem je prapor bez hluku vyměněn předvojem 13. pěš. div. Prapor se v noci za deště shromáždil mezi Ménilem a Chatasem a táhl do údolí Fave, jižně Provencheres, kde se připojil k své brigádě.

Poznámka v deníku: „Ostraha jest ukončena, úloha velitele úseku Ban de Sapt jest vyplněna. Nemyslel jsem, že to tak skončí — jen několika ranami z pušky. Přece však úloha, nařízená rozkazem v červené obálce, byla dosti nesnadná.“

III.

Všeobecná úloha zajištění hranic a krytů.

Všeobecným úkolem zajišťovacích a krycích oddílů jest:

Chrániti určité pohraniční pásmo proti nepřátelské činnosti buď po dobu mobilisace, nebo po dobu nástupu a soustředění operujících armád.

Získati a dodati první zprávy o nepříteli i terénu a znemožniti nepřátelskou zpravodajskou činnost.

Chrániti, je-li třeba, kraje, které nutno zachovati pro důležité operace, dále potřebné železniční úzly, hospodářské a průmyslové oblasti, velká administrační střediska a p. tak dlouho, pokud armáda není schopna zasáhnouti.

Stručně řečeno krycí oddíly musí:

1. získati zprávy,

2. zastavití slabé síly nepřítele,
3. v případě silného nepřátelského útoku zpomalit jeho postup po dobu a na vzdálenost přesně stanovenou.

Tato všeobecná úloha krytu může být spojena ve zvláštních případech ještě s jiným úkolem. Tak na př.: kryt, působící proti nepříteli, který porušil neutralitu některého sousedního státu, může dostati úlohu, aby co možná nejrychleji postoupil proti němu, bez ohledu na neutrální území, tím získati co možná největšího náskoku jak prostorově, tak časově. Potom teprve, až zjedná dotyk, zahájí svou úlohu krytu.

Podobně může být při operacích v horách neb rozlehlých bažinách. I zde půjde nejprve o dosažení výhodného postavení v soutěse nebo před ní, které v případě, že je mezi námi a nepřítelem, musí být uchváčeno krycí skupinou dříve, nežli k němu stihne nepřítel. Tedy nejprve speciální úloha rychlého napínavého přesunu na určité místo za dobu časově přesně omezenou a potom normální úloha krytu.

Musím však podotknouti, že i tyto normální úlohy zajištění hranic a krytu při válce horské se poněkud pozmění, hlavně tehdy, když půjde o ofensivní případ valného voje. Obsazení východu z dlouhé horské soutěsky bude první podmínkou rychlého přechodu k ofensivě. Bude záležeti na tom, udržeti se při ústí soutěsky, tím manévr do hloubky bude značně omezen, a proto bude nutno buď dobu trvání úlohy omeziti na kratší dobu, anebo, má-li trvati déle, náležitě skupinu zesílit tak, aby nebyla vražena do soutěsky samé a neztratila získaných důležitých výhod.

Pásmo a umístění zajištění hranic a krytu.

Pásmo zajištění hranic, jakož i krytu táhne se mezi hranicí, nebo prvními prvky nepřítelovými, a prostorem, kde jest předmět, který nutno chrániti. Má tedy svou hloubku omezenou, a není možno, aby zajištění nebo kryt po neúspěšném boji prostě přerušil dotyk a zahájil ústup; tím by své úlohy nesplnil a odkryl by tento prostor. Je proto velmi vážnou otázkou, kde máme umístiti zajištění hranic, to jest určití místa, kde po prvé ostrážné oddíly donutí nepřítele k rozvinutí jeho předvojů, odkud zahájí oddíly zajištění hranic svůj speciální manévr a určití jejich poslední posici odporu, kterou nesmějí překročiti bez dodatečných nařízení. Toto umístění budiž co možná nejvíce v předu. Totéž platí o oddílech krytu.

Mnoho různých podmínek má vliv na určení hloubky tohoto pásma, tak na př.:

1. Celkový operační plán, kterým se určuje celá řada vykládacích stanic, při čemž vyložená vojska mají táhnouti skoro vždy ještě směrem k hranicím. Tyto prostory jsou závislé na železniční síti. Při tom jest důležité, kde se zajištění hranic nebo kryt nachází, zdali před středem soustředění nebo na křídlech. Pásmo na křídle soustředění bude zpravidla hlubší než ve středu.

2. Území důležitá buď politicky nebo svými zdroji různého druhu.

3. Pokud možno, neponechatí nepříteli žádné krajiny na pospas, neboť zabránění vlastního území má špatný morální vliv na obyvatelstvo válčícího státu.

4. Dátí pásmo dosti hluboké, je-li to v místech, před kterými jest předvídáno velké a rychlé soustředění nepřátelských vojsk; naopak, jsou-li předcházející podmínky na naší straně.

5. Výhody terénu.

6. Útvar hranic.

Tím ovšem jsou uvedeny jen důležité podmínky a jistě možno najíti další.

Na druhé straně není třeba, aby zajištění se drželo úzkostlivě hranic státních, neboť volba míst, jež nutno obsaditi, řídí se podle místních taktických výhod. Jest velmi nesnadno rozhodnouti, střetnou-li se důležité zájmy místní s výhodami taktickými a se zájmy celostátními.

Nemá tedy hlavní štáb armády, který již v době míru hledá umístění pro zajištění hranic, lehké úlohy, zejména po stránce stanovení linie, přes níž nesmí zajištění hranic ustoupiti (vyjímajíc zvláštní případy). Nemůže svou práci přesunouti na podřízené štáby, neboť těm nejsou známy různé a různé důležité podmínky, ani nemůže snad čekati a oddáliti své rozhodnutí, neboť tím by celá základní práce pro zajištění hranic byla uvedena v nesoulad, pozbyla by nutné spolupráce ostatních státních složek, která jest jednou z podmínek přesnosti a úpornosti jak zajištění hranic tak i krytu.

Vidíme, že otázka umístění zajištění hranic jest právě tak těžká jako vedení války samo.*)

Úseky zajištění hranic a krytu.

Úseky, které budou přiděleny jednotlivým vojenským útvarům, nebudou stejně široké. Šíře oblasti, která se má brániti, bude záviseti na důležitosti toho kterého kraje, terénních výhodách, nepostradatelnosti s ohledem na celkovou obranu, na speciálních podmínkách pro naši republiku, — věrnosti pohraničního obyvatelstva státní myšlence — a na politickém cíli, nebo na okolnostech, jde-li o místa, kde bude prováděna buď ofensiva nebo obrana. Zejména nutno studovati komunikace, jichž je třeba brániti.

Proto budou úseky nejen nestejně široké, nýbrž i nestejně důležité. To vše se stanoví po důkladném studiu, a podle toho určí se též potřebné množství vojska, nutného k vyplnění úlohy. Nelze však úplně zanedbatí některého úseku, neboť tím by se nepříteli ponechala úplně volná ruka ku provedení různých nájezdů nebo ku špionáži. Tak nutno i úseky, které jsou podřadné neb velmi nesnadno přechodné, zajistiti malými oddíly, které slouží čistě úloze vlastního zpravodajství a k zastavení zpravodajských elementů nepřítelových. (Výhodně slabými silami mohou se krýti ty kraje, které jsou ovládnuty pevnostním pásmem.) Tyto malé části mohou se skládati, třeba-li, i ze státních zaměstnanců, jako: četníků, lesníků, hajných, finančních strážů atd. V záloze pak je vojenská pohyblivá část. Celkově řečeno, mohou tito lidé, jsou-li věrní svému státu, vykonati neocenitelné služby pro části v ostraze, hlavně proto, poněvadž znají do nejmenších podrobností terén a umějí ho využítí. Ale právě naopak, mohou působiti ostraze velké obtíže svou netečností nebo neloyalností. Tedy, jak jsem v úvodu řekl, zajištění hranic má býti řešeno za spolupráce všech státních činitelů, neboť jinak možno důsledky toho viděti již na tomto malém případě.

Úsek sám o sobě musí býti nezávislý na prostoru armádním, neboť zajištění hranic nebo kryt mají své úlohy a svůj terén, na

*) Přesné řešení tohoto důležitého odstavce nepatří do taktické otázky zajištění hranic, jest rázu spíše strategického.

kterém musí prováděti své malé operace, kdežto armáda může míti jiný terén i určení, a proto i jiný postup operací. Přes to je nezbytno, aby armáda opatrovala části zajištění nebo krytu a nenechala je bez užitku zničiti, poněvadž tyto oddíly přes svoji nezávislost i různost úloh pracují pro ni.

Všeobecná sestava zajištění hranic a krytu.

Zajištění hranic anebo kryt, aby mohly dostáti v své úloze, musí býti, více nežli v jiných bojových případech, rozloženy do hloubky, neboť tak budou míti nezbytnou úpornost a pružnost.

První sled*) tvoří části, které mají vyhledávati zprávy, zastaviti nepřátelské hlídky nebo slabé části a klásti první odpor silným částem. Úloha je speciální, a proto nutno již v míru míti určité části, které jsou k podobnému úkolu organisovány, vycvičeny a připraveny. Tyto části musí míti vysokou morálku a dosti velké početní stavy, aby snadno snášely vzrušení, které vyvolává neznámé sousedství a osamocenosť. Mají býti již v míru umístěny v místech své příští činnosti, nebo mají onen úsek dokonale znáti. Tak jim značně usnadníme jejich budoucí důležitou úlohu. Obvyčejně to bude prapor pěchoty, zesílený: jezdeckem, kterého bude tolik, kolik jest potřebí jízdních hlídek, od několika jezdců až po četu, snad i více; na důležitých místech dělostřelectvem (od čtyř až do oddílu, podle obsazeného terénu); a, třeba-li, i četou ženie, není-li technický oddíl organicky včleněn (technická rota — četa).

U nás jsou k tomu účelu organisovány hraničářské prapory. Nemyslím však, že by jen tyto prapory nesly těžkou službu prvního sledu, neboť při značné rozlehlosti našich hranic zajisté i prapory pěších (horských) pluků budou povolány k součinnosti.

Fronta jednoho praporu, kterou jest chrániti, bude často až 15 km, a mnohdy i více.

Druhý sled**) jest za prvním umístěn v náležitém odstupu, jehož velikost závisí na celkové situaci a terénu. Nesmí býti příliš velký, aby se první sled neocťl ve vzduchu, a aby se případný neúspěch nebo chyba nekončily shroucením, neboť druhý sled tvoří jeho základnu pro případný ústup. Právě tak nesmí býti příliš vpředu, ihned za prapory prvního sledu, neboť by bránil jejich svobodné a volné činnosti a hlavně, nemohl by důrazně působiti na křídla svých úseků. Vidíme, že je nutno každé umístění tohoto sledu vždy studovati, a že není možno naznačiti v době míru prostě všeobecnou linii tolik a tolik km od hranice, kde se druhý sled shromáždí. Právě tak bude asi nutno během období zajištění hranic nebo krytu podle obdržení zpráv a celkové situace sestavu druhého sledu pozměňovati. Hlavní úlohu v umístění budou vždy míti komunikace.

Druhý sled bude se skládati z valných vojů pěších pluků, větší části dělostřelectva, a takového množství jezdeckta, aby jízdní hlídky byly vždy na výši situace, a aby koňského materiálu bylo dostatečně šetřeno. Vše jest umístěno na místech komunikačně výhodných. Jeho úloha bude: zesílit první sled, nebo prodloužiti jeho frontu, čímž donutí nepřítele k dlouhým obchvatným pohybům a ztratě času, nebo konečně zadržeti ústup prvního sledu. Část dělo-

*) První sled v případě zajištění hranic zovu ostrahou hranic; někdy jest též zván prvním obdobím zajištění hranic.

**) Druhý a třetí sled zajištění hranic zovu též krytem hranic; může se též jmenovati druhým obdobím.

střelectva může býti připravena k okamžitému obsazení svých palebných postavení.

Tyto úkoly však musí doplňovati tím, že na místech, kde je rozložen, připravuje posíci odporu, kterou náležitě organisuje. Poněvadž jest na komunikačních uzlech, mají tyto organizace značnou důležitost.

Třetí sled se skládá ze všeobecných záloh. Umístění jeho řídí se podle situace, terénu a komunikací. Cena této zálohy stoupne, bude-li míti prostředky k rychlému přesunu (automobily nebo železnici), anebo bude-li složena z velmi pohyblivých částí vojska (jezdeckto).

Utvořena může býti buď z několika praporů pěchoty, které mají automobily, nebo z valného voje jezdeckta. Mimo to může míti i něco dělostřelectva. Její úloha jest manévrovati: buď, že postoupí tam, kde druhý sled byl prolomen a částečně zesílí frontu; nebo obsadí posice 2. linie a seskupí kolem sebe zbývající přední části, konečně v případech vyjimečných podnikne protiútok.

Do šířky bude sestava rozdělena podle důležitosti jednotlivých oblastí, úseků a komunikací. V žádném případě se nebude brániti všechno. Někde budou ponechány jen slabé hlídky, jinde se provede významnější soustředění. Aby oddíly zajištění hranic (krytu) zastavily nepřátelské hlídky a bránily obchvatům, musí býti rozvinuty a opět pro boj více méně seskupeny. Nutno hledati v každém případě podle všech známých podmínek nejlepší vhodnou sestavu. Na nic se nesmí zapomenouti.

Není bez zajímavosti, jakým způsobem a kterak budou postupně jednotlivé sledy zaujímatí svá místa v celkové sestavě.

První na svém místě musí býti a také bude první sled. Při tvoření krytu za operací bude situace a postupné zaujetí místa mnohem jednodušší. V tomto případě půjde jen o rychlost převozu (pochodu) určených vojsk na místo krytu. Sledy se budou tak rychle tvořiti, jak rychlý bude převoz (pochod). Složitější bude zajištění na počátku války, kdy nutno teprve mobilisovati. Mobilisace prvního sledu musí býti obzvláště pečlivě připravena a pravděpodobně bude i provedena dříve než mobilisace všeobecná. První sled má míti již v době míru skoro válečné početní stavy, aby mohl ihned v čas potřeby odejít na své místo, a nemusil čekatí na záložníky, kteří se mohou dostaviti teprve později. U praporů hraničářských jest to otázka poměrně jednoduchá.

Složitější jest u praporů pěších (horských) pluků. Tyto musí dostati vycvičené mužstvo od praporů, které zůstanou v druhém sledu.

V prvních dnech mobilisace zůstane první sled odkázán sám na sebe, neboť shromáždění záložníků a převoz těles na místa druhého sledu trvá i při největší rychlosti vždy několik dní. Předpokládejme jen tři dny. Bude nutno dobře uvažovati a počítati s pravděpodobnými útoky nepřátelskými a podle toho vybaviti ostrahu hranic té které oblasti. Jisto jest, že forma zajištění hranic bude naprosto jiná na otevřené hranici nežli na hranici chráněné. Avšak i s náhlým přepadem nutno počítati (poslední války to dokazují), jde-li o nutné získání důležitých místních taktických výhod (balkánské války 1912—13, Lutych 1914).

Zbytek mobilisuje normálním způsobem, a možno předpokládati, že v 6—8 dnech budou všechny sledy na svém místě.

To jest asi normální vzhled zajištění hranic nebo krytu, který má mnoho výjimek. Tak na př. kryt v neschůdných horách může mít jen jeden sled, za kterým se umístí jakási záloha atd.

Velitelství.

Organisace velitelství jest jednou z hlavních podmínek správné činnosti zajištění hranic a krytu. Vyžaduje dobré úvahy a úsudku. Velitelství nesmí být těžkopádné, naopak pružné a pevné, a jeho činnost musí být tak bystrá, jak toho vyžaduje zvláštní boj; každý velitel musí mít určitou část své neomezené pravomoci a musí projevovat vždy dostatek iniciativy, která ovšem musí být rozumně přízpusobena myšlence velitelově. Jest jisto, že přes všechna dobrá pojítka, pro neznalost okamžité situace, pro velkou rozlehlost pásma bitvy, neviditelnost bojujících, při okolnostech se stále měnících jest bezprostřední vedení boje pro vyššího velitele velmi nesnadné, a proto se může stát, že rozkazy vydané představeným nebudou odpovídati situaci. To ovšem vyžaduje na každém veliteli vojenských znalostí, silné a ustálené povahy. Každý velitel dostane svou úlohu a prostředky a musí vědět, jak úlohu vyplnit.

Oddíly zajištění hranic nebo krytu musí mít své velitelství, jež jest podřízeno přímo HVOA nebo veliteli skupiny armád. Není možno, aby velení přecházelo s velitele na velitele podle toho, jak přijíždějí části při soustředování. Dále úkol a operační prostor soustředěné armády nemusí se krýt s úlohou a úsekem zajištění hranic. Velení zajištění hranic vyžaduje, aby již v míru určený velitel vše řádně studoval, znal dokonale terén i úlohu. Nezbytno jest, aby velitelé velkých jednotek, které mají být převezeny za zajištění (kryt), znali jeho úlohu a umístění tak, že mohou, třeba-li, ihned s ním spolupracovat a poskytnouti mu okamžikem příchodu, je-li toho nutno, účinnou podporu. Tak docílíme mnohdy, že můžeme zachránit zajištění (kryt) před ústupem a tím i vyhnouti se ztrátě území, kterého by jinak musila pak armáda těžce dobývat, nebo i zabráníme nevyhnutelné katastrofě. Po ukončení nástupu zvláštní velitelství zajištění hranic nebo krytu není nutné. Ale mohou se vyskytnouti případy, že zajišťovací (krycí) vojska, která jsou v nástupovém prostoru budou podřízena již během provádění nástupu veliteli soustředované armády; dále, že po ukončení nástupu mohou být tato vojska směněna zajišťovacími oddíly armády.

V případě krytu 87. franc. brigádou viděli jsme, že byla roztrhána na mnoho částí. Ve vnitřní organisaci velitelství dlužno varovati se co nejvíce rozdělení organických těles. Možno tak učiniti teprve, není-li naprosto jiného východiště ze situace. Netrhati praporů — případně ani pluků. Naopak starati se, aby úsek zajištění hranic nebo krytu hájilo těleso organisované již z dob míru. Tím docílíme dokonalého morálního spojení, kterého při rozlehlosti úseku jest nezbytně třeba. V míru stará se velitel pečlivě o sjednocení, jak vojenské, tak i morální. Dosáhne toho, že všichni používají stejné metody, zná schopnosti toho kterého podřízeného, ví dokonale, k čemu a jak může použít toho a k čemu onoho. Tak upravuje velitel souladné použití svých podřízených, má v ně důvěru a této od nich požívá. Tím se značně zmenší ono neznámo, do kterého jdeme při vypuknutí války, neboť všichni jdou a bojují společně. „Důvěra v sebe, ve svého představeného a své podřízené jest síla vojska,“ napsal generál Cordonnier, a ta nesmí být nikdy ztracena.

Totéž platí o dalších zbraních, které mají býti přiděleny ku podpoře pěchoty na zajištění hranic. Opět nechť tyto oddíly zbraní již v době míru spolupracují při každé příležitosti. Tím si zvyknou pěšáci na své dělostřelce, jezdce, letce atd. a naopak. Jen v případech naprosto mimořádných je přípustno tyto — řekl bych „sehrané“ části roztrhati.

IV.

Nežli přistoupím k podrobnějšímu vylíčení způsobu boje prvního sledu, stručně naznačím použití jednotlivých zbraní při zajištění hranic nebo krytu.

Jezdecktvo.

Silné jezdecké části: Ač je dosti nepravděpodobno, že by u nás některá velká jednotka jezdecktva převzala vlastní úsek zajištění hranic, přece se tak může státi. (Podobný případ vyskytne se častěji při krytí nové operace.) Spíše budou jezdecké pluky sloužiti jako silné, pohyblivé zálohy velitele úseku. Na nějaký velký raid není mnoho naděje, a tak bude jezdecktvo spolupracovati s pěchotou na křídlech, v prázdných prostorech a vůbec všude, kde by se mohlo uplatniti.

Hlavní úlohou jezdecktva budou: hlídky, převzvedné oddíly za hranici, které vyšle ihned po vypuknutí nepřítelství, stavění předsunutých stráží, spolupůsobení při donášení zpráv a zřízení zpravodajských středisek. Činnost jezdecktva bude více záležeti v rychlosti a zručnosti nežli v působení silou.

Záhodno jest jezdecktvo šetřiti, aby nebylo zničeno hned na počátku války, neboť musíme stále míti na zřeteli nesnadné doplňování. Toho docílíme, pokud situace dovolí, rozdělením: $\frac{1}{3}$ ve službě, $\frac{1}{3}$ v pohotovosti a $\frac{1}{3}$ odpočívá.

Dělostřelectvo.

Dělostřelectvo svou donosností je důležitou zbraní jak při zajištění hranic, tak na krytu. Proto, aby mohlo působiti na velké vzdálenosti, musí míti předem vyhledané pozorovatelné anebo musí řídit svou palbu pomocí letouna.

Přidělení dělostřelectva bude předvídáno předem a možno říci, že bude rozděleno skoro do všech úseků, poněvadž jest nebezpečno za dnešní války ponechati pěchotu bez dělostřelectva. Proto jest třeba předvídati rozdělení po bateriích, v některých případech i po četách.

Palbu zahájí dělostřelectvo na všechny cíle, čímž donutí nepřítel k opatrnosti a ztrátě času. V případě krytu v horách s komunikacemi v těsných údolích, neb v rozlehlých lesích, musí býti předvídána určitá uzavírací palba na tyto komunikace. Z toho vidno, že palba dělová bude rozptýlená, a aby byla účinná, musí míti k použití značné množství stříeliva. Přes to možno připraviti některá soustředění palby v důležitých směrech.

Dělostřelectvo vyhýbá se boji s nepřátelským dělostřelectvem. V případě útoku na některý z úseků, je třeba počítati s přesunem některé části dělostřelectva z úseků klidných. Proto musí býti dělostřelectvo dostatečně lehké a pohyblivé. Velmi dobře by se hodilo do oblastí s dobrými komunikacemi lehké dělostřelectvo automobilské.

vané, které v době velmi krátké může již působiti na vzdáleném úseku.

V místech, kde úsek jest protínán železnicí, dalo by se použití dělostř. na železničních vozech. Nesporně důležitější službu by prokázal obrněný vlak, mající nejen děla, nýbrž i kulometry a něco pěchoty, jenž může velmi úspěšně, byv podporován, brániti důležitý směr. Nutno předpokládati při tom omezenou dělostřeleckou činnost protivníkovu.

Dělostřelectvo musí své posice vyhledati tak, aby nebyly ohroženy náhlým nepřátelským útokem, avšak jsou-li již v předu, musí z nich první ustoupiti. Postupné umístění při ústupu musí býti předvídáno právě tak, jako pozorovatelný a způsob spojení. Při ústupu pěchoty je dělostřelectvo s to, aby jej výhodně krylo.

Aby bylo zachováno těsné spojení mezi pěchotou a dělostřelectvem, bude toto podřízeno veliteli pěchoty.

Podmínky dělostřelectva musí býti lehkost, pohyblivost, rozhodnost a hojnost střeliva.

Letectvo.

V příští válce přistoupí k pozemnímu zajištění hranic nebo krytu též ochrana ve vzduchu, která nebude podřadnější prvých, ba naopak, ježto letectvo svými útoky může nejen vážně ohroziti chod mobilisace a soustředování, nýbrž i morálku obyvatelstva a průmyslové oblasti, bude stoupati jeho důležitost úměrně s všeobecným vývojem letectva.

Činnost letectva na zajištění hranic možno rozdělit na dvě období:

- a) po dobu politického napětí a
- b) od vypuknutí nepřátelství až do zahájení operací.

Celková jeho činnost již od počátku musí sledovati určitý program, vypracovaný podle operačních plánů. K přesnému provedení programu může býti rozděleno na letectvo přidělené divisím, určeným na zajištění hranic, a hlavnímu velitelství, z něhož později budou dotovány armády.

V prvním období politického napětí:

Letci mají možnost blíže se seznámiti se štábem i veliteli, pro něž budou pracovati, s úseky ostrahy, a vyhledati vhodná místa pro přistání atd. Výzvědnou činnost provádějí pozorováním nepřátelského území při hranici, neboť, vzlétnou-li na vlastním území nad 3000 m, mohou viděti desítky km. Jejich činnost bude záležeti v kontrole provozu na komunikacích, stavbě opevnění, vyhledávání vhodných míst pro bombardování, fotografování atd. Mimo to může letec prováděti při přeletu ke hranici a zpět jakousi kontrolu vlastního úseku nebo propagační cestu (letáky atd.).

V druhém období zahájí letectvo teprve svoji skutečnou bojovnou a převážnou činnost. Hlavní a první podmínkou bude dobýti a udržeti nadvládu ve vzduchu, alespoň na určitých částech fronty, aby byla umožněna převážná práce a zakrytí vlastní pohyby. Letadla divisí provedou blízkou průzkumnou činnost, nebo napadnou svými kulometry neb bombami nepřítele. Každou zprávu doručí při přeletu nejdříve veliteli praporu prvního sledu, svrhnuvše ji na jeho M. V. To je velmi důležité, neboť jednak velitel prvního sledu má velký zájem na všem, co se děje před ním, jednak usnadní se tím donášení zpráv zezadu. Mimo to mohou letci fotografovat,

spolupůsobiti při předávání, spojení a střelbě dělostřelectvá. Během boje označují první naše linie, směr útoků atd.

Pozorovací letky hlavního velitelství zahájí novou průzkumnou činnost na velké vzdálenosti; stíhací bojují proti nepřátelským letcům, spolupůsobí při špionáži a s protiletadlovou obranou, chrání a podporují výzvědné letky při jejich zpravodajské činnosti, brání přeletu nepřátelských letců na vlastní území. Dále při přeletech útočí na nepřátelské oddíly atd. Bombardovací letky, denní i noční, zahájí svoji ničící práci. Jest zřejmo, že letectvo bude mít značný podíl na zajištění hranic a že jeho úloha bude velmi nesnadná. Proto v míru musí býti k provedení úkolu řádně připraveno, jak personálně, tak materiálně, aby vždy v daném okamžiku bylo k dispozici k spolupráci a podpoře vojska na zemi. Jedna z hlavních podmínek úspěšného provedení bude dokonalá souhra všech druhů letectva a plná podpora letců přidělených divisím. Třeba však počítati s rychlým opotřebováním letadel a únavou pilotů.

Jest důležito chrániti citlivá místa republiky proti přepadům nepřátelských letců.

Do působnosti zajištění ve vzduchu možno zahrnouti i hláskou službu, která je velmi důležitá. Její činnost bude záležeti v tom, že hlásí okamžitě všechny přelety nepřátelského letectva a jejich směr do své hláskové ústředny, která to hned oznámí vlastnímu letectvu a protiletadlové obraně. Případně některé hlásky jsou s ní spojeny přímo. K tomu účelu má míti hlásková služba řadu hlásek (vyzbrojených rychlými spojovacími prostředky) na důležitých místech těsně u hranic. Dále hlásky kolem důležitých míst (hlav. města, prům. kraje atd.). Může se státi, že i prapory prvního sledu budou nuceny s hláskou službou spolupracovati.

Ženíjní vojsko.

Hlavní činnost ženíjního vojska bude provádění a příprava různých ničících prací. Různá ničení podřadná provede na rozkaz velitele oblastí, důležitá však teprve na rozkaz hlavního velitelství nebo armády.

Pro svůj slabý počet účastní se jen provádění určitých nutných obranných prací a staveb na místech velmi důležitých. Práce tyto budou vždy rázu více odborného. Jinak omezí se na úlohu více podřadní nežli výkonnou.

Právě tak převezme řízení stavby obranných polních opevnění, která se mají vybudovati teprve počínajíc vypuknutím války. K práci použije buď civilního obyvatelstva nebo pracovních oddílů ze zápolí.

V.

V této části chci znázorniti, jakým způsobem povede boj první sled, to jest prapor pěchoty, umístěný na ostraze hranic, anebo prapor, který první vstupuje v dotyk s nepřítelem při krytí různých operací.*)

Široká fronta a slabé síly nutí vojsko, aby vedlo odlišný boj, nežli bojuje-li seskupeno ať v útoku či v obraně. Úloha prvního sledu je získati čas a chrániti před překvapením. Nemůže se tedy pustiti prapor s nepřítelem v rozhodný boj, neboť tím by času ne-

*) Proto také jsem neuvedl v předešlé kapitole boj pěchoty, neboť nyní byl bych nucen mnohé opakovati.

získal, ale nutno vésti takový druh boje, ve kterém nepřítel nikdy není vítězem. Prapor svou palbou donutí nepřítele, aby zaujal příbližovací pořádek, čímž ho donutí opustit silnici, pak k velmi opatrnému postupu, k ztrátě času na nezbytné přezvědky a obhlídky terénu, posic a směrů útoků. Při tom nepřítel utrpí mnohdy citelné ztráty a jeho první náběh je zlomen.

Když nepřítel učiní nutné přípravy k provedení útoku na obranou čáru praporu, nebo manévruje bočně (což stojí též mnoho času), tu nesmí prapor vyčkatí útoku a bránití metr půdy za metrem; takový druh boje vede k nepořádku a k upoutání. Dříve nežli jest útok proveden, zmizí velká část praporu, ustoupí na další posici pod ochranou závoje dotkových hlídek, které nepřítele nesmí opustiti, a pod ochranou palby dělové. Vyhnouti se boji může proti muži, zásadně nepřijmouti boje. K ústupu se hodí výborně noc, ale tento způsob se nesmí státí pravidlem. Hra počne na nejbližší posici znovu. Takovým bojem donutíme nepřítele k obezřetnosti, neboť neví, kde na něho čeká přepad palbou. Postupem v příbližovacím pořádku a za neustálého duševního napětí podléhá únavě. Poněvadž boj na příští posici započneme pravděpodobně se stejnými silami, nesmíme ztratiti ani jedné čety nebo kulometu.

Ježto jest úsek široký, není možno obsaditi a bránití vše, nýbrž umístí se roty pouze na důležitých místech. Velitel praporu může si ponechati pohyblivou zálohu poblíže místa pravděpodobného použití. Dovolí-li terén a prostředky, bude výhodno přidělití jí několik automobilů. Roty, eventuálně čety, zůstanou soustředěny až do nepřátelského útoku v rukou svých velitelů. Předčasné rozptýlení znamená předem neúspěch, dokud není přesně známo, odkud přijde nepřítel. Vše, co se týše ostrahy, jak vpředu, tak i v bocích, musí se přenechati hlídkám, pozorovatelům, spojení a donášení. Přes to většina částí musí býti pohotova ihned zasáhnouti do boje jak palbou, tak i pohybem a připravena k přemístění na místo potřeby. Záloha, kterou si ponechá velitel praporu, bude slabá, ale za to pohyblivá a odvážná, aby mohla, třeba i napraviti chyby učiněné první linií. Umístěna bude na dobrých komunikačních uzlech. V případech zvláštních bude i rozdělena na různých místech úseku. Toto období nejistoty potrvá až do doby, kdy nepřítel zahájí postup.

Jest velmi nesnadno stanoviti, jak dalece řídice možno prapor sestaviti, neboť důležité úkoly, jež má plniti, vyžadují různé taktiky. Aby mohl prapor zastaviti nepřátelské přezvědné hlídky, musí zapymouti řídkou sestavu, a naopak, aby jen poněkud mohl klásti odpor a vésti boj, musí býti více méně soustředěn a sestaven do hloubky, tedy prováděti pružnou obranu. Bude tudíž na velitel, aby v každém jednotlivém případě podle různých okolností volil takovou sestavu, která nejlépe odpovídá situaci.

Vyhledání posice, na které chceme svěsti první bitvu, musíme provésti při ostraze hranic již v míru. Každá část musí znáti svou posici, musí věděti, jak jí má obsaditi, jak brániti a kterak opustiti, cestu k ní najíti i v noci a bez průvodců. Podrobný průzkum se provede i na dalších ústupových posicích, neboť znalost jich usnadní boj a manévry na předcházejících. Mnohému veliteli čety, roty neb i bojové skupiny bude se zdáti vyhlédnuté místo pro něho velmi nevhodné a poblíž bude míti nějaké místo výhodnější. Nesmí však zapomínati, že tvoří jen jeden článek v celkové sestavě, a právě

proto jest na tomto místě a nikoli na onom, a jeho povinností jest pečlivě plniti danou mu úlohu a neopustiti svěřeného mu místa bez vědomí a svolení velitele úseku. Mnohdy i z důvodů vhodnějšího spojení a donášení budeme nuceni upustiti od výhodnějšího umístění. Neznamená to, aby podřízený přijal bezmyšlenkovitě rozkaz svého velitele a nehlásil mu případné a dobře odůvodněné své návrhy. Budou-li však tyto návrhy zamítnuty, nutno se s tím ihned smířiti a bojovati poctivě, bez veškerých postranních myšlenek, neboť bojujeme vždy pro úspěch celku.

Souhrnně řečeno: s e s t a v a p r a p o r u nebude nepřetržitá a nebude představovati jednu linii, nýbrž bude míti mezery, které ovšem musí býti pozorovány a ostřelovány.

Nepostačí-li palba kulometů, nutno předvídati palbu dělovou. Také hloubka zaujaté posice bude rozdílná. Vše bude důkladně kryto pozorováním pozemním i vzdušným, hlídkami jak pěšími, tak i jezdeckými a průzkumem. Umístění samo bude míti více méně upravený terén a bude chráněno dobře prostudovanou a kombinovanou palbou kulometů, pušek a děl.

Posice přední linie prvního sledu musíme umístiti na místech, odkud je velký výhled a účinný výstřel alespoň na 800 m; čím větší, tím lepší pro obránce. Tím však se vystavujeme nebezpečí viditelnosti umístění; proto musíme postavení dobře maskovati, hlavně kulometry, jak těžké, tak lehké. Mimo to terén před vybranou posicí nemá býti přerývaný nebo krytý tak, aby nám skýtal nerušený výhled a naopak neposkytoval nepříteli úkrytů, kterými by se mohl nebezpečně přiblížiti našemu umístění. Dále musí posice poskytovat krytý ústup a to nejen v noci, nýbrž kdykoliv, a možnost bočného ostřelu kulometry.

Z toho vidíme, čeho všeho jest třeba požadovati od posice, a že nutno jejímu výběru věnovati mnoho péče, neboť dobré využití terénu dodává slabým silám prvního sledu velké obranné síly.

B o j sám o sobě vedeme výhradně palbou, třeba tedy míti hojnost střeliva pro všechny druhy zbraní praporu. Protiútok podnikáme v případech naprosto výjimečných a malými částmi, na př. jde-li o nezbytnou pomoc některé sousední části, které hrozí úplné obklíčení anebo máme-li rozkaz posicí stůj co stůj udržeti. Jinak bojujeme tak dlouho, až donutíme nepřitele k vážnému útoku na naše opevnění a potom se ústupem vyhneme rozdrčení nepřátelskou přesilou.

Na veliteli praporu spočívá však mimo již uvedené role ještě jedna velmi důležitá úloha, to jest řídití ústup svých předních částí. Uvážíme-li šířku úseku, mnohdy 15—20 km, je jisto, že není možno, aby velitel sám osobně dával všechny potřebné rozkazy a že ani nebude moci býti vždy na místech nejnebezpečnějších. Proto nutno předem prostudovati a vydati všechny nutné dispoice pro případ ústupu na následující posici, jakož i způsob jejího obsazení. Právě tak musí býti vše připraveno pro všechny následující posice. Bude snad možno stanoviti v případě útoku nepřitele předem předpovídaný hodinový rozvrh. Myslím však, že tento způsob bude dosti těžko uskutečnitelný proto, že by mohla dotyčná část ustoupiti i v tom případě, kdyby nepřítel vůbec neútočil. Lépe bude snad stanoviti, aby část držela svoji posici tak dlouho, až nepřítel dosáhne toho a toho místa, neb až nepřítel přijde na tu a tu linii. Část úporně bojuje, stará se jen o svého nepřitele, spojení a donášení, ustoupí, dostihne-li nepřítel stanovené čáry, a potom mu zmizí. V každém

případě je nezbytno, aby velitel praporu pečlivě připravil sestavu ústupu a nikdy jej neponechal na vůli svých podřízených. To vede předem do záhuby. Podřízené části nikdy nesmí samovolně, proti rozkazu, opustiti svá místa. Jest lépe, utrpí-li ona část porážku a těžké ztráty, nežli když samovolně opustí své místo v celkové sestavě. Ústupem by vznikla trhлина, kterou pronikne nepřítel a hrozí obklíčením oběma částím sousedním, tím pak shroucením nejen první obranné linie, nýbrž i dalších, poněvadž nepřítelem již upoutané sousední části nemohou včas ustoupiti. Proto je třeba míti dobrou a rychlou pojítka a nezbytnou dobrou vůli, aby nebylo nikdy kritických situací v prvním sledu.

Má-li vybraná posice výhodnou možnost ústupu, necháme silné hlídky vedené i důstojníky, které zdržují nepřítele až asi na 300 m. Mimo to může při ústupu spolupůsobiti i palba dělová. V každém případě musíme ponechati slabé hlídky, které ustoupí před nepřítelem a udržují s ním stálý dotyk. Tak se uchráníme možného překvapení, nepředvídaných a nepředpokládaných jeho obrátů, a udržíme svou zpravodajskou činnost na vyšší situace. Dotyk již navázaný nutno udržeti. Způsob boje těchto hlídek bude drobná válka, guerilla. Ostatní v pořádku skrytě ustupují až na místo udané za shromážděním, kde obdrží další rozkazy. Obnoví své zásoby všeho druhu, naváží znovu spojení a donášení. Potom znovu zaujmou předem stanovenou posici, která může býti již částečně organisována, a boj se počne znovu. Hlídky, které se nacházejí v prostoru mezi nepřítelem a nimi, musí míti určeny cesty, po kterých se stáhnou za stanovenou posici a to tak, aby nepřekážely palbě hlavních sil.

Manévr, který by přišel v úvahu, jak čeliti nepřítelem a chrániti svěřené nám směry (místa), byl by výhradně manévrem čelním. Na manévr bočný, totiž, že by část v boku směru postupu vyčkala a potom napadla nepřítele pohybem, nelze pomýšleti proto, že se k němu nedostává síl. Neboť při manévru bočném nutno nepřítele poutati též čelně, jinak má vždy plnou možnost obrátiti se proti nám. Tento způsob manévru by mohl býti proveden dalšími sledy. Nesmíme však zapomínati, že přes to můžeme vždy, dovolí-li terén a situace, napadnouti nepřítele bočnou palbou. Několika dobře umístěnými kulometry, dosáhneme skoro stejného výsledku a ušetříme si pěchotu k čelnímu odporu. Malou výjimku, nebo snad kombinaci obou manévru měli bychom v horské válce. Příklad: Horská úzká soutěska, v nesnadno přechodném pohoří, dobře ovládaná některými postranními vrchy. Zde možno na dně údolí ponechati jenom slabou clonu hlídek, a dobře kombinovanou palbou z kulometů, obyčejně umístěných na svazích údolí, naprosto zabrániti příchod k této hlídkové cloně. Tím donutíme nepřítele, aby opustil soutěsku a útočil na nesnadno přístupné posice v horách, což nejen, že znamená ztrátu času, nýbrž i velké ztráty všeho druhu.

Všeobecně lze říci, že do údolí můžeme soustřediti silnou palbu z kulometů, čímž nutíme nepřítele k postupu v méně schůdném terénu, a hřbety a pláně ponechati kombinované palbě kulometů a děl, a zde rozvinouti boj za těžkých podmínek pro nepřítele.

Velitel musí předvídati změny, které mohou nastati v sestavení prvního sledu, jako: odvelení dělostřelectva, jezdeckva neb i zeslabení pěchoty a naopak jindy zase zesílení všech vyjmenovaných druhů vojska. Tím se mu podaří úspěšně bojovati za jakýchkoliv podmínek. Uskuteční-li se změna, musí ihned vyslati patričné rozkazy. Případy, které se nám zdají v míru naprosto pravdě nepo-

dobny, ve válce se mohou přihoditi a proto i v míru jest účelno bráti je za základ k různým cvičením.

Z toho, co jsem až dosud uvedl, vidno, že velitel praporu bude míti mnoho práce s vydáváním potřebných rozkazů, což se nedá bez důkladného studia uskutečnit tak rychle, jak toho vyžaduje situace prvního sledu. Příprava ke všemu se musí provésti v míru. Je tedy nutno, aby nadřízené velitelství mělo k veliteli praporu tolik důvěry a oznámilo mu, snad aspoň přibližně, jeho úlohu. Možná, že v mnohém bude on sám míti lepší názor, protože jeho prapor žije v ovzduší hranic a prvního nebezpečí smrti. Bude-li tedy možno, případně odúvodněné návrhy velitele praporu přijmouti, necht' nadřízený velitel tak učiní, v opačném případě jest nezbytno, aby velitel praporu přijal danou mu úlohu za svou. Sestupovati v přípravě v míru až do odřadu roty není záhodno, — neboť tím mnoho důstojníků sezná plány krytu a nebezpečí prozrazení tajemství stoupá úměrně s množstvím těch, kteří je znají.

P a l b a.

Tím, že máme posice na místech dalekého výhledu, můžeme a budeme stříleti i na velké vzdálenosti, snad i 2000 m. K tomu účelu však nutno míti: dobrou ukázněnost palby, která umožňuje přenést palbu libovolně s jednoho cíle na druhý; vycvičené vojsko, které umí hledati a pozorovati cíle na velké vzdálenosti a používatí svých zbraní k účinné střelbě na ně. Tak docílíme, že voják nabude důvěry ke své zbraní a v jakékoliv situaci bude klidnějším.

Poněvadž roty budou míti široké podúseky, jistě nebude dostatek kulometů; proto bude nutno stříleti na daleké cíle i z pušky. Při této střelbě půjde hlavně o přesnost. Na rychlosti střelby bude méně záležeti. Přes to, že nábojů bude míti rota dostatek, musí jich účelně používatí. Toho docílíme, když ke každému cíli užijeme úměrné zbraně a určitého počtu nábojů. To předpokládá míti vycvičené jednotlivé střelce i skupiny střelců. Tak na př. proti jednotlivému jezdcí neb vojínu jest úspěšnější použití dobrého střelce, nežli serie ran z kulometu. Ovšem rány z pušek nebudou nikdy míti toho morálního účinku, jako serie vypálená z kulometu.

K u l o m e t ů m připadne hlavní úloha obrany. Kulometná rota bude, až na málo případů, rozdělena, a bude třeba pamatovati, pokud možno, i na zálohu, abychom posílili její slabou početní sílu. Velitelé rot nemusí umístiti těžké kulometry na posice předem, nýbrž teprve až mají určité zprávy o nepříteli, o jeho směrech postupu. Místa jsou předem vyhledána a upravena. Mohou jich takto užítí jako bezprostřední a okamžité zálohy palby. Kulometů hlavně budeme užítí k ostřelování neobsazených intervalů. Výjimkou můžeme přidělití těžký kulomet pozorovací hlídce na dominujícím místě, o němž víme, že okolo projde nepřítel. Lehký kulomet však bude přidělen každé takovéto hlídce v síle bojového družstva, neboť tím posílíme její odvahu. Kulometry musíme vždy chrániti před zničením neb zajetím. Ztrátou kulometů pozbývá vojsko v prvním sledu své nejdůležitější opory. Proto musí býti jejich umístění pečlivě studováno (uváženy všechny možnosti nepřítel), pokud lze předem připraveno a dobře maskováno. Těžké kulometry budou někdy umístěny v krytech.

Totéž, co platí o kulometech, platí i o ostatních doprovodných zbraních praporu.

Všeobecně palba prvního sledu musí býti kombinována ze všech zbraní praporu, bude zahájena na velkou vzdálenost, musí býti ovládnána příslušnými veliteli, tím bude účinná a smrtící. Myslím, že by se dalo též výhodně užítí nepřímé střelby kulometů, dobře řízené na některá citlivá místa.

Obrněný automobil.

Je dobře známo, že naše pohraničí není příliš dobrým územím pro boj prvního sledu, a že prapor tohoto sledu bude mít co dělat nejen s nepřítelem regulérním, nýbrž i s nepřítelem neregulérním, který se může skládati z různých band, kterým se podařilo projítí naším pozorovacím pásmem.

Boj proti těmto bandám, které nejen že ohrozí bojovou schopnost krytu, nýbrž hlavně budou podryvati státní autoritu, sotva budou moci vésti orgány veřejného pořádku; určitě bude povoláno vojsko, aby spolupůsobilo.

V tom případě bude vojsko potřebovati pohyblivé zbraně, která rychle bude moci zasáhnouti tam, kde toho bude třeba, podporována třeba jen velmi slabou hlídkou pěchoty či jezdeckva. Jsem přesvědčen, že pro tento způsob drobného boje bude to četa obrněných automobilů (nebo jen jeden vůz), které mohou prokázati neocenitelné služby. Obrněný automobil jest velmi pohyblivý, mocně působí svými kulometry, a poněvadž se mu v této drobné válce není třeba obávati dělostřelectva, může jeti velmi odvázně vpřed. Pro boj v ulicích je skoro nezbytný, neboť voják v podobném případě se musí obávati zákeřné rány ze zadu, z kteréhokoliv okna nebo otvoru. Výhody tohoto vozu jsou v podobném případě veliké. Není nikterak vázán spolupůsobiti pouze s jednou hlídkou na určitém místě, nýbrž po ovládnutí revoltujícího místa, může odejeti jinam a podporovati opět jiný boj atd. Mimo to může ho býti velmi výhodně použito k jeho původní úloze, totiž k podpoře jezdeckva, anebo jako rychlé zálohy palby a vedle toho může působiti proti dotěrnému nepříteli.

Při použití obrněného automobilu proti regulérnímu vojsku, které má dělostřelectvo, je třeba, aby se automobil svou rychlostí pohybu chránil proti zničení. Proto působí vždy přepadem po dobré silnici (cestě). Podle situace pěchota buď využije tohoto úspěchu a postupuje vpřed anebo, jak tomu bude nejčastěji, pod ochranou palby obrněného automobilu ustupuje. Ovšem vůz nesmí býti úplně opuštěn. Boj tohoto automobilu bude trvati velmi krátkou dobu, a to proto, že upoutá na se nejen všechnu okolní pěší palbu, nýbrž i dělovou, která snadno jej může zničiti, ježto nemůže opustiti silnici. Užítí ho, několikrát na téže cestě jest velmi nebezpečno. Obrněný automobil nesmí býti zaměňován s tankem; každý z nich vede jiný způsob boje.

Nechci tvrditi, že každý prapor na krytu musí mít svou četou obrněných automobilů neb jeden obrněný automobil, ježto by jich bylo potřeba veliké množství, ale chci jen upozorniti, že možno tyto vozy pro první období prvního sledu přidělití některým praporům, jsoucím v úsecích, kde je nebezpečí přepadu bandami pravděpodobné. Po vykonání úlohy vrátí se čtyři obrněných automobilů opět k svým jezdeckým tělesům.

Úprava terénu.

Upravití terén v prvním sledu jest nezbytno, neboť tím alespoň nahradíme slabé početní stavy, jimiž jsme nuceni se brániti. Pro nedostatek času a hlavně vojsk, nebude úprava tvořiti nepřerušovaný pás, nýbrž bude zřízena pouze na důležitých místech a ve směrech pravděpodobného nepřátelského postupu. Úpravu budou tvořiti hlavně kulometná hnízda, kryty pro bojové skupiny, přízpůsobení okrajů domů, vesnic a lesů k obraně a stavba překážek. Překážky budou dosti vzdáleny před linií palby a budou většinou využívatí místních výhod, jako: zásek, rozbahnění luk atd. Přes to však bude zapotřebí ostnatého drátu, neboť i jednoduchý drát má již vliv na morálku vojáků. Proto by mohl býti v menším množství na bojovém trénu. Těchto překážek použijeme k tomu, aby nám svedly nepřítele pod palbu. Všechny provedené úpravy musí býti velmi dobře maskovány, poněvadž budou většinou na svahu obráceném k nepříteli. Úprava terénu musí se stále postupně zdokonalovati.

Potřebné náradí nejlépe opatřiti předvídanou rekvisicí, předem nařízenou starostům obcí. Právě tak možno předvídati pracovní povinnost civilního obyvatelstva, bude-li nutno vybudovati úpravy většího rozsahu.

Podrobné plány na úpravu jednotlivých postupných posic odporu, musí býti vypracovány již v míru. Vojsko třeba dobře vycvičiti ve stavbě polního opevnění, neboť technické roty nebudou moci samy vše postavití.

Ostraha, hlídky, přezvědy a pozorování.

Jedna z nejdůležitějších úloh praporu prvního sledu jest získávání zpráv. Prapor nejen že tím plní svěřené mu úlohy, nýbrž i chrání sám sebe před náhlým a nepředvídaným nepřátelským přepadem, zjistí včas, běží-li o vážný útok silou, nebo jenom o demonstraci. Je nutno obklopiti prapor pásmem bezpečí, což bude mítí určitě vliv na morálku vojáků, a tito nebudou unavováni nejistotou.

Ostražné hlídky si umístí každá část, čímž zdvojnásobí svou bezpečnost. Vzdálenost bude se řídití časem potřebným k bojové pohotovosti. Na př., potřebuje-li 20 minut — bude vzdálenost hlídky 1½ km, ovšem není-li mezi nepřítelem a oddílem nějaké překážky. Jiné umístění hlídek bude ve dne a jiné v noci. Případ přepadu nepřítelem musí býti předvídan a potřebné dispoice pro stažení hlídek vydány. Hlídky ustoupí tak, aby neclonily palbě své části. Donášení bude nejlépe provedeno raketami.

Na hlídky a přezvědy možno hlavně užítí oddílů pohyblivých a těch, jež tak snadno nepodlehnu únavě. U některých praporů to budou cyklistická rota a přidělené jezdeckvo. V terénu velmi neschůdném ponese celou tíhu této služby pěchota. Půjde-li o průzkum silou, tu nutno úlohou pověřenou hlídku složití, třeba-li, nejen z pěchoty, nýbrž i přiděliti cyklisty a jezdce. Při větší vzdálenosti bude velmi výhodné naložití pěchotu na automobily. Možno-li, zajistíme si podporu dělostřelectva.

Úloha přezvědných hlídek bude:

- navázati a udržeti dotyk s nepřítelem;
- získati žádané zprávy o nepříteli (střící ho), proniknutí i za clonu jeho hlídek;
- zastavití postup slabých hlídek nepřátelských, silnější včas hlásiti a společně s ostatními silami praporu je potřítí;

— oznámíti včas postup nepřátelských sil (směr, počet atd.), a jej zdržovati (směr ústupu musí býti předvídan);

— současně tvořiti první pásmo bezpečí hlavním silám praporu.

Počet bude se řídití přesně podle dané úlohy; nesmí se plýtvati silami, a kde dostačí tři vojáci, nesmí se jich posílati více, neboť tato služba bude nejvíce unavovati veškeré jednotky prvního sledu. Proto musí býti rozdělena racionálně a prováděna přímo s matematickou přesností, při čemž musí býti pamatováno na všechny eventualy, jež možno očekávati od nepřítele, a na možnost vyslati zvláštní hlídky. Je jisto, že i při velké důležitosti zpravodajské služby je nutno míti prapor neunavený a schopný boje v kteroukoliv hodinu.

Další podmínkou přesné organisace těchto hlídek jest určení směrů a schopnost pozorovací. Směry musí býti pečlivě studovány velitelem pro celý úsek. Pozorování pak důkladně nacvičeno v míru, neboť sebe lepší organisace služby není nic platna, neumí-li hlídka podrobně a účelně pozorovati a pověděti nebo napsati vše, co viděla.

Prapor bude prováděti průzkumnou službu na menší vzdálenosti, řekl bych až k čáře předních stráží nepřítelových a pouze za účelem potvrzení zpráv pronikne silou za tuto linii. Daleké pozemní průzkumy budou nařizovány velitelem oblastí.

Letecké přezvědy budou prováděny letectvem přiděleným velitelství oblasti. Letec však nesmí opomenouti shoditi zprávu na M. V. interesovaného praporu nebo praporů prvního sledu.

Pozorování pozemnímu nutno věnovati velkou péči, neboť náleží mezi nejlepší zpravodajské prameny. Na výhodných místech terénu, ať vpředu nebo i za liniemi, zřídíme stálé pozorovatelné a vybudujeme tak jejich úplnou síť. Nemusíme se obávati umístiti pozorovatelné na místě hodně vysunutém vpřed, když jim zajistíme možnost ústupu. Třeba-li, obsadíme tyto pozorovatelné jezdeckem. Podmínkou pro dobrou činnost pozorovatelů jest: vybavení potřebným materiálem a pojitky. Pozorovatelné, hlavně daleko předsunuté, mohou býti obsazeny toliko ve dne. Opětné zaujetí musí býti provedeno přede dnem. V noci mohou se ponechat na nebezpečných směrech zvláštní naslouchací hlídky. Vše záleží na situaci a vždy se musí organisace této služby přizpůsobiti úkolu na ni kladenému a zbytečně nevyčerpávati vojáků.

Mnohé předsunuté pozorovatelné mohou spolupůsobiti s přezvědkami nebo i zahájití boj v případě nepřátelského útoku. Proto mohou míti i kulometry.

Spolupráce ostrahy, hlídek, přezvědů a pozorování musí býti přesně a podrobně řízena velitelem úseku.

V pozorování možno vycvičiti též celníky, četnictvo atd., které již v době politického napětí může vykonati cenné služby zpravodajské při svých pohraničních obchůzkách. Celou službu jejich pochůzek podle toho nutno organisovati.

Spojení a donášení.

Ač jsem věnoval spojení a donášení předposlední kapitole, mají tyto dvě služby tak důležitou úlohu, že náleží v boji prvního sledu na jedno z prvních míst. Těmto službám musí býti věnována veliká pozornost, jejich organisace musí býti pružná, dokonalá a nesmí vykazovati mezer, nemá-li se boj státi praporu osudným. Nelze-li pohřešiti přesné činnosti těchto prostředků při kterémkoli boji, nelze se jí vzdáti tím více na krytu. Zásadně se řídí a provádí podle platných předpisů, proto podotknu jen nejhlavnější.

Spojení mezi jednotlivými oddíly krytu je předvídáno již při studování sestavy. Proto musí prvotní sestavu praporů v úseku udati velitel oblasti, aby bylo řádné spojení zajištěno. K důkladnějšímu zabezpečení spojení mohou se udané hranice úseku přesahovati, nebo být ohrazeny pásmy místo liniemi. K spojení patří též osobní styk velitele praporu s jeho podřízenými, který má být, pokud možno, každodenní, a s veliteli sousedních praporů. Tento styk má dobrý vliv na morálku celé části, nesmí tudíž být zanedbáván; k tomu při rozlehlosti úseku sotva postačí osobní kůň velitelův, a proto nutno počítati s rychlejším prostředkem (motocykl s přivěsným vozíkem, nebo malý automobil). V boji tento dopravní prostředek mnohdy zabrání zbytečnému pohybu záloh, neboť velitel se může rychle přesvědčiti o nutnosti intervence. Síla jednotlivých spojovacích oddílů bude se řídit přesně podle úlohy; nesmíme při tom příliš zeslabovati setniny. Někdy spojovací oddíl může míti i těžký kulomet, vždycky však svůj organicky přidělený lehký kulomet.

Nebude-li donášení zpráv a rozkazů účinné, nebude moci velitel praporu prováděti svůj manévř, hrdinství vojáků a odvážnost přezvědky bude míti jen místní okamžitou cenu a pro celek zůstanou nevyužity.

Nebudu zabíhati do podrobností služby spojovací, ale stručně se dotknu pojítek a organizace.

Všech prostředků musí být řádně využito; především to budou ty, které najdeme v úseku, to jest místní síť telegrafní a telefonní, ať státní či soukromá. Nejprve půjde o donášení získaných zpráv. Za tím účelem může prapor organizovati jedno zpravodajské středisko, řízené důstojníkem a vybavené všemi prostředky. Plán spojovací musí být připraven velitelem úseku a nesmí být ponechán na vůli podřízených. To se vztahuje nejen na první obsazenou posici, nýbrž i na všechny následující.

Výstavba nových vedení telefonních a telegrafních bude velmi obtížná a zdoluhavá, proto bude omezena na nejmenší míru, ale za to co nejlépe bude využito permanentního vedení. Kladení drátu za boje ústupního jest skoro vyloučeno, s výjimkou předem připravených linek na důležitá místa (výhodně pozorovatelná). Telegrafie bez drátu je s to, aby prokázala cenné služby a stane se nezbytnou, alespoň při donášení mezi velitelstvími úseků a oblastí. S telegrafií zemní těžko počítati pro malou působnost. Pro donášení uvnitř praporu bude míti velkou cenu signálisace všeho druhu již proto, že při zvlněném terénu dá se rychle a výborně zříditi. Velitel úseku nesmí na ni zapomenouti a v míru musí její výcvik podporovati. Nevýhodou signalisace je zdoluhavost dorozumnění, ale tomu možno čeliti přípravou řady značek pro významné a nejčastější události.

Technická pojítka musí být zdvojena personálními, t. j. jezdci, cyklisty a běžci. Při tomto donášení mohou spolupůsobiti pohraniční strážníci, lesníci atd. (předpokládám jejich spolehlivost). Stejnou důležitost jako donášení zpředu dozadu a naopak, má podélné donášení sousedům a nesmí se nikterak zanedbávati.

Znameníť prostředek spojení a donášení jest letoun, který je s to při dobrém výcviku vojsk v signalisování identifikačními plátny prokázati neocenitelné služby. Ovšem těžko bude možno k tomu účelu přiděliti letouny, poněvadž je očekávají důležitější úkoly. Přes to nutno vojska ve spojení s letouny dobře vycvičiti, poněvadž přímá spolupráce s nimi je pro letce též vděčnou a pro celek významnou úlohou.

Dobré spojení a donášení klade na velitele i na vojáky velké požadavky, k jejich vyplnění je třeba dobrého výcviku a dobré vůle. K zdůraznění použijí slov plka. Le Bléveca, napsaných v přípravné studii o donášení v malých jednotkách pěchoty až do pluku: „Správná činnost donášení stojí vždy poměrně mnoho lidí, ale jest nezbytno věnovati jí nějaké oběti, poněvadž jest mnohem lépe míti slabší rotu, ale donášení plně zajištěno, nežli rotu silnou, které nemůžeme odeslati své rozkazy, svou vůli a tak prováděti účelný manévř. Naopak, nesmí se však přeháněti a použití příliš mnoho lidí, nýbrž vynaložiti jen nezbytné oběti.“

Služby.

Jen několik slov o činnosti dvou důležitých služeb praporu: Zásobování potraviniami a střelivem a službě zdravotnické.

Obě musí pracovati jen k podpoře svých bojovníků a snažiti se všemožně usnadniti jejich těžkou úlohu, bez ohledu na vlastní oběti.

Trén bude pod ochranou, co možná nejmenší, umístěn na výhodném místě za svým praporem. Bojový trén bude podle situace buď seskupen nebo rozdělen na jednotlivé rotu. V případě, že boj jest bezprostředně očekáván, nebo již zahájen, složí své náboje u rot, které řídí přímé zásobování vojáků z tohoto malého, zatímního skladiště. Je-li trén zesílen o rekvírované selské povozy, tvoří tyto druhy zásobovací odřad, t. j. mezi zásobovací kolonou oblastí a bojovým trénem praporu. Zásobovací trén je seskupen na bezpečném místě tak, aby nemusel míti skoro žádné ochrany. Až do zahájení boje mohou kuchyně zůstat u svých rot, potom se stáhnou na určené shromaždiště, kde vyčkají dalšího. Vždy musí věděti, kde je asi jejich rota; to vyžaduje, aby důstojník, velící oběma trénům, byl správně a včas informován, a aby sám dbal změn situace. Pohyby provádějme většinou v noci, neb za soumraku, čímž uchráníme se před pozorováním letectva a útoky nepřátelské jízdy. Poněvadž správné řízení a disponování trénu má své vlastní nevýhody, které mohou způsobiti značné nesnáze při vedení boje, bylo by velmi dobře, kdyby občas dostal velitel praporu, po dobu větších cvičení, k dispozici úplný bojový zásobovací trén i nutné rekvírované povozy.

Obvaziště bude, pokud možno, vždy zřízeno ve vesnici a na dobré komunikační cestě s etapou oblasti. Všichni vojáci musí věděti, kde se jim poskytne lékařské pomoci, čímž částečně uklidníme jejich první vzrušení.

U rot, které jsou velmi vzdáleny, budou zřízena jakási pomocná obvaziště, řízená dobrým zdravotnickým poddůstojníkem. Lékař, který bude přímo u velitele, musí býti přesně informován o pravděpodobném příštím boji a již předem bude řídit vysílání všech pomocných prostředků. Sám naopak má se iniciativně starati o veškeré informace.

Dopravních prostředků pro rozlehlý úsek bude nedostatek, a nutno předvídati doplnění rekvírováním, které musí býti již v míru přesně vypracováno.

Touto studií nechci podati přesná a jediná pravidla, jak prováděti zajištění hranic nebo kryt, aby plnily danou úlohu, ale přál bych si, aby byla alespoň podnětem k dalšímu a hlubšímu studiu boje oddílů k tomu určených.

Dalším úkolem jest: poněvadž způsob boje zajištění hranic i krytu jest odlišný od normálního boje a poněvadž se přímo dotýká

asi $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ důstojníků zbraní a nepřímo vlastně všech, ježto se mohou do té doby poměry u částí, které půjdou na zajištění hranic, změnit, a sbor důstojníků bude naprosto jiný, než jest dnes, jelikož pak ve válce nevíme, kdo z nás bude pověřen, aby prováděl těžkou úlohu krytu nových operací, jest v zájmu dokonalosti ve svém oboru nutno, aby tento způsob boje byl dobře znám a teoreticky důkladně propracován. Ti pak, kteří mají možnost aplikačních i skutečných cvičení, jsou rozhodně ve výhodě, neboť praxí mohou hned svou teorii opravit.*)

Nestačí však, aby jen vojáci studovali tuto otázku, ale je nutno, aby i druzí činitelé státní jí věnovali pozornost a snažili se celou svou váhou podporovati vojenské velitele všech stupňů. Druh jejich spolupráce je tak rozličný, mnohdy i tajného rázu, že by se mu mohla věnovati kniha. Proto jsem hned v úvodu uvedl, že dnešní zajištění hranic není již speciální prací vojáků, nýbrž vyžaduje nezbytné podpory i ostatních státních činitelů, právě tak, jako dnešní moderní válka není již jen záležitostí armád, nýbrž celého státu a všech jeho obyvatelů.
